

Om konst och det inre pladdret

För en tid sen la jag ut en fråga på Facebook som tydligen engagerade många: "Kan man vara rädd utan veta om det?" Jag fick stor respons. Och med risk för att komplicera det hela fick jag en kommentar som rätt väl beskriver vad ens tankar kan hålla på med: "Är du rädd att du är rädd utan att veta om det?"

Ett vidare resonemang leder lätt till: Hur tänker vi egentligen? Hur uppkommer tankarna? Vad är det som färgar dom, ger dom laddning? Kan man lita på sina tankar? Och vad har det med konst att göra?

Den till synes så sympatiska Eckhard Tolle vill gå så långt om tänkandet, att ett paradigmskifte är nära förestående. Ska vår planet kunna räddas behöver vi bli medvetna om och frigöra oss från vårt tänkande, egots ständiga pladder, och vad det gör med oss. Det lilla monstret som ständigt ska matas: bekräfta mig, bekräfta mig. Pladdret som distanserar oss från det som pågår, själva livet och närvarons essens, nuet. Egot rules och filosofen Descartes berömda "Jag tänker alltså *är* jag" blir liksom bullshit.

Ja, ja, vi måste ju tänka ibland också, typ planera. Och skriva det här förstås. Tankarna lär i vilket fall som helst inte upphöra. De tycks leva ett eget liv. Och just där har vi väl den springande punkten – tankarna lever ett eget liv. Jag *är*, i ordets djupaste mening, inte "bara" mina tankar.

Det som talar till mig

När jag ser ett verk för första gången tycks det räcka med bråkdelar av en sekund för att uppleva om jag står framför nåt som funkar eller inte. Innan, ja just det, pladdret sätter igång. Eller ännu värre, jag "måste" läsa en längre text om vad det är jag tittar på. Men oavsett om det handlar om dagshumöret eller om reaktionen är negativ eller positiv; vad är det jag upplever när jag drabbas av ett verk? Vad är det jag ser? Är det bilden av mig själv jag ser? Kan det vara något omedvetet?

Det var ganska många som för ett antal år sen ondgjorde sig över Klara Kristalovas keramik-figurer. De sas bland annat vara taffligt utförda. Och stannar kritiken där blir jag ju nyfiken. Kan det vara så enkelt att de känslor, den sårbarhet Kristalova förmedlar är något som vill tränga in i den kritiske och som hen helt enkelt slår ifrån sig? Den kritiske distanserar sig och reagerar med irritation.

En scen i filmen "Åke och hans värld", gör sig påmind. Läkarsonen Åke är på besök hos kompiserna Kalle-Nubb. Kalle-Nubb kommer från ett mindre välbärgat hem och med en alkoholiserad pappa. De två barnen sitter på golvet och Åke håller i en trähäst som han täljt och ger den till kompiserna. "Visst är den fin?", säger Åke. Kalle-Nubb undrar lite försynt "Det är väl en häst va?". "Det ser du väl?" säger Åke. Strax därpå kommer Kalle-Nubbs äldre bror Affe in i rummet: "Vilken ful jävla hund." "Det är en häst ser du väl?", replikerar Kalle-Nubb. "Det är väl ingen häst heller. Så här ser inte hästar ut. Det är en hundjävvel. Det syns ju. Fy fan, vad ful den är." Kalle-Nubb vänder sig till Åke: "Bry dig inte om honom. Han är bara avundsjuk".

Att skala av

VOLYM

Ja, det kan göra ont att se igenom sina förklaringsmodeller av världen. Genuint konstnärskap handlar naturligtvis mycket om att göra just det – sånt jag inte står för, där jag kanske bara härmar eller är inställsam. John Cage tar steget ännu längre: "When you start working, everybody is in your studio – the past, your friends, enemies, the art world, and above all, your own ideas – all are there. But as you continue painting, they start leaving, one by one, and you are left completely alone. Then, if you are lucky, even you leave".

Utanför boxen

Att försöka "tänka utanför boxen" låter sig nog inte göras så länge jag själv är inne i mitt eget tankepladder. Jag menar, boxen är ju tankarna. Hur ska jag då kunna tänka utanför? Ingen slump då att nya upptäckter görs när någon snubblat och begått misstag med provrörsodlingarna. Att "göra fel" blir en resurs. Kanske man ska kalla boxen för rädslan i stället. Och paradoxalt nog, om man vågar vara sårbar, vara kvar i sin rädsla i stället för att vara "utanför", kan mirakel ske – jag förlöser mig själv och kanske det är först då som nya friska tankar kan födas.

Att vara här och inte där. När-varo, nu-varo och här-varo. Att för en stund gå helt upp i det man gör, gå förlorad som man brukar säga. Är det nåt kroppsligt? Som när jag är i full gång med att trumma på min djembe och mitt i transen börjar undra över rytmen, hur sjutton gör jag? Då pajar det. Jag kommer av mig, får punka och allt stannar upp. Så, vad är att veta egentligen?

Att gå konstens väg har väl bäst förutsättningar i ett tillstånd där jag inte vet. Utan GPS, typ.

Själv har jag länge försökt upptäcka saker och ting baklänges. Efter att ha mönstrat hela bildytan, med streck, punkter och olika färgfläckar, till en nivå där jag inte vet hur jag gjorde, sätter jag mig ned i lugn och ro och glör. Och inväntar... om inget tycks komma så vrider och vänder jag på målningen. I bästa fall finns där någonting. Prickar blir lätt ögon och om du tittar länge, mycket länge kan du, som Ekelöf säger om att vara ensam och verkligen vara det, "få stort sällskap omsider".

Ett sätt att få hjälp på traven, i alla fall då man förmodligen bör döda några darlings, testa att ha två olika musikkällor igång samtidigt på hög volym i ateljén. Dansbandsmusik blandat med indisk raga kan man bli ordentligt hög på. Rekommenderas varmt och garanterat drogfrött om man säger så.

Musik verkar vi för övrigt ha lättare att ta till oss än måleri. Har det att göra med hur vi betraktar konst? I synnerhet måleri. Vi söker igenkänning i detaljer i stället för att "bara" ta emot den tvådimensionella ytan.

"I think that if you can turn off the mind and look only with eyes, ultimately everything becomes abstract" – Ellsworth Kelly.

Text och foto: Bengt Frank

Volym 2020-12-03

VOLYM

Presentation av skribent:

Bengt Frank är bildkonstnär från Luleå. Efter universitetsstudier i matematik och numerisk analys och efter fem år som programmerare inledde han på åttiotalet en mer inre resa. Där och då mötte han också konsten genom några års förberedande konstskolor. Parallellt med ett flertal terapier, särskilt andningsterapi, kom det egna skapande att bli fristaden för militärsonen från Boden. Sedan debututställningen på Galleri Utkast i Umeå 1990 har det blivit runt trettio solo- och grupputställningar och efter otaliga webbproduktioner och uppdrag, bland annat som Konstkonsulent för Norrbotten, fokuserar han fullt ut på måleriet. Se mer på [Bengt Franks webbsida](#).